יג א מיי' פ"א מהלכות שגגות הל' ב וס"ג הלכה ו :

יד ב מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל' ח :

טו ג מיי' פ"ג מהלכות פ"ז הל' ג וס"ו מהל' שגגות הל' א :

תורה אור

אלא באומר מותר - דעד כאן לא קבעי מיניה רבא מרב נחמן אלא אי חדא מחייב אי תרתי מחייב אבל מיפטר לגמרי לא בעא מיניה, רב פפא אמר משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים דידע דאסירא עבודת כוכבים והני עבודת כוכבים לא ידע דאסירן ואי בעית אימא אפי' תימא בגדול כגון דקא טעי בהדין קרא לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו' סבר כי אסירא השתחואה לעבודה זרה דכסף וזהב אבל דמיני אחריני שריא דהיינו שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות. רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי אמר תנא שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני, ממאי? מדקתני הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה, אמרי דכתיבן קתני דלא כתיבן לא קתני, והאיכא בת אשתו ובת (בתה) [בתו] ובת בנה דכתיבא ולא קתני, אלא שם אשה ובתה קתני ה"נ שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני, רב אחא בריה דרב איקא רמי דיליה אדיליה: מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת קתני ושם עבודת כוכבים קתני והאיתמר המעלה: אברי פנים בחוץ חייב, אברי חוץ בחוץ חייב, וקשיא ליה לרב ביבי בר אביי אי הכי הא דתנן שלשים ושש כריתות בתורה תלתין ושבע נינהו דאיכא המעלה והמעלה, מאי קשיא ליה נישני שם העלאה קתני? מי דמי שבת ועבודת כוכבים תנא יתהון אבינייהו גבי כריתות דאיריא משני: שם שבת קתני, שם עבודת כוכבים קתני, גבי העלאה מי תנא יתהון בינייהו דשני הכי. בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא ב' כריתות ולאו אחד מהו? א"ל שוחט והעלה קאמרת הני שני לאוין נינהו אי למאן דתני מגז"ש: נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר. למאן דמייתי לה בהיקש אמר קרא שם תעלה ושם תעשה מקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אא"כ הזהיר אף שחיטה לא ענש אא"כ הזהיר. דלמא ב' מיתות ולאו אחד קאמרת ומה היא אוב וידעוני, א"ל (הא) פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דתנן גבי (סנהדרין) [הנסקלין] בעל אוב וידעוני וקשיא לן מ"ש גבי סקילות תני ידעוני וגבי כריתות לא תני ידעוני, א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו, ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב? קסבר הואיל ופתח הכתוב בבעל אוב. ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה, ור"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן? א"ד פפא דהא חלוקין הן במיתות ור' יוחנן אמר לך חלוקה דלאו הוי חלוקה, חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה, ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל? קסבר מאן תנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור"ל נהי דר"ע לא בעי מעשה רבה, מעשה זוטא בעי, בעל אוב מאי מעשה אית ביה? הקשת זרועותיו הוי מעשה, מגדף מאי מעשה אית ביה? עקימת שפתיו הוי מעשה, קס"ד הקשת זרועותיו הוי מעשה (זוטא) אפי' לרבנן מיתיבי בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה וקשיא לן השתחואה לית בה מעשה, ואמר ר"ל הא מני ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן, כפיפת קומתו הוי מעשה, מכלל דסבירא ליה לר"ל אליבא דרבנן כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו הוי מעשה? ואלא כי קאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה (זוטא) אליבא דר"ע אבל לרבנן לא הוי מעשה, א"ה אמאי תני יצא מגדף שאין בו מעשה ניתני יצא מגדף ובעל אוב? חדא מתרתי קתני, וליתני בעל אוב ולא ליתני מגדף? מגדף איצטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן אימא מודה ליה לרבי עקיבא, קמ"ל דלא, עולא אמר בעל אוב דקתני במקטר לשד, מתקיף לה רבא א"כ היינו עובד עבודת כוכבים? אלא אמר רבא מקטר לשד ע"מ לחברו. א"ל אביי א"כ היינו חובר חבר? א"ל התורה אמרה חובר חבר כגון זה בסקילה, ואלא חובר חבר דבלאו הדין הוא? א"ל כדתניא: וחובר חבר אחד חובר גדול ואחד חובר קטן ואפי' חובר לנחשים ועקרבים חייב. אמר אביי האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא אסור, ואי קאתו בתריה שרי; לר' יוחנן דאמר כפיפת קומתו הוי מעשה, עקימת

א) פ' כנ"ש דלא גרס בת אשתו ופי' נכה"ש ב) סנהדרין סה' כל הסוגיא ע"ש ג) [סנהדרין סו וסא'] ד) [יבמות מח וש"נ] ה) סנהדרין סה:

אלא באומר מותר · לעבוד עבודת כוכבים דהיינו שגגת עבודת כוכבים ושגגת עבודות: **דעד כאן לא בעא מיניה רבא מר"נ** · העלם זה וזה ביחד תהו בפ' ד' מיתות (סנהדרין סב:): **רב פפא אמר משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים** · שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות כגון שחוק ושמע שאותה עבודת כוכבים (שישנה) שם אסורה בד' עבודות הללו והני עבודות (הרבה) ידעי דאסירן: **שגגת עבודת כוכבים** · דסבור אין עבודת כוכבים של עץ: **רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי אמר** · לעולם זדון שבת ושגגת מלאכות נמי קחשיב ודקאמרת ליחשיב נמי, הנא לא מהדר אלא על מלות שחייבין עליהן כרת: **שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני** · ולעולם בכל חדא וחדא איכא טובא: **והאיכא בתו מאנוסתו** · דלא כתיבא · אלא אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה במסכת חגיגה בשילהי פ"ק (דף יא'): **רב אחא רמי** · דרב ביבי אדרב ביבי: **והאיתמר** · במס' זבחים בפ' השוחט (דף קז'): **אברי פנים** · שנשחטה בעזרה: **אברי חוץ** · בהמת קדשים שנשחטה בחוץ: **וקשיא ליה לרב ביבי** · התם בזבחים א"כ דתרי גווני העלאה איכא ליתני בכריתות המעלה חוץ לעזרה אברי פנים והמעלה נמי אברי חוץ: **מי דמי** · שבת השבון חובי' תנא במס' שבת (דף עג') והעבודת כוכבים במס' סנהדרין (דף ס:): נד] **בנכיסון**. במקומותן: **וגבי כריתות דאיריא** · הוא גררא בעלמא דחשיב להו למלות שחייבין עליהן כרת איכא לשניי שם שבת שם עבודת כוכבים: **אבל גבי העלאה** · לא נה] אשכחן (ביה נכא) דליתני במשנה תרי גווני העלאה: **בעא מיניה ר' ירמיה** [וכו'] **מהו** · אם עשאן בהעלם אחת חייב אחת או ב' מי מחלקן כריתות לחטאות כלאוין או לא: **שוחט ומעלה** · איכא ב' כריתות בשחוטי חוץ וחד לאו בראה אבני השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום [וכו' וכל מקום] שנאמר השמר, פן, ואל אינו אלא לא תעשה אבל בשחיטה ליכא לאו בהדיא דהאי דכתיב בפרשת (ויקרא יז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם וגו' מוקים ליה בזבחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו') בזובח בהמה למרקולים: **גי'** התם בזבחים בשחיטה נאמר הבאה (שם) ואל פתח אהל מועד לא הביאו והבעלה נאמר (שם) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו מה להלן בהעלאה ענש והזהיר: **ושם תעשה** · [ה"נ] שוחט: **אוב וידעוני** · איכא ב' מיתות דכתיב (שם כ) אוב או ידעוני מות יומתו ולאו מחלק או ז שיעשה ישות ולאו אחד דכתיב *)לא ימצא בך וגו'

*) פי' בנ"ש שגורס במקום לא ימצא אל תפנו אל האובות וכן פרש"י לנ"ל במשני' וכן גירסת נב"ש

ושואל אוב וידעוני ובני קרבן ניהו דכתיב בהו כרת (שם) והנפש אשר תפנה אל האובות וקמיבעי' לך אי מיתות מחלקות לחטאות והעושן בהעלם אחד חייב שתים או לא: **הא פלוגתא דר' יוחנן** וריש לקיש · באלו הן הנסקלין בד' (א)מיתות (סנהדרין דף סה') [המעיק לו] דתרווייהו דאין חייבין עליהן אלא אחת הואיל ובלאו אחד נאמרו הלכך אין חילוק חטאות ביניהן להכי לא חשיב אלא חד מינייהו דכולהו כריתות דתנן במתני' למיילא דחטאות תננהו כדאמרי' בריש פירקין אם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת: **הואיל ואין בו מעשה** · הלכך לאו בר קרבן הוא אבל אוב יש בו מעשה שמקיש בזרועותיו ומדבר משחיו: **ידעוני** · מכניס עצם חיה שמה ידוע לתוך פיו ומדבר: **דהא חלוקין הן במיתות** · ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה, מיתות מחלקן לחטאות דהא חלוקין הן במיתות וה"ל למיתנינהו אי הוה בר קרבן: **ר"ע היא דאמר** · לקמן (דף ד') מגדף מביא קרבן דלא בעינן מעשה: **נהי דלא בעי מעשה רבה** · מדקתני מגדף: **קס"ד** · מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה וחזינן במתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב ש"מ דאפי' לרבנן חשיב מעשה: לו] **כרת דיליה** · כרת דמגדף מישתעי קרא בקרבן עבודת כוכבים בסדר שלח לך ונפש כי תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וגו' ובההיא פרשתא כתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' ונכרתה דמישתעי במגדף וקסד"א הואיל וכתיב במקום קרבן ליחייב קרבן אע"ג דלית ביה מעשה קמ"ל יצא מגדף: **עולא אמר** · היינו טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב דלאו בהקשת זרועותיו מיירי אלא מקטר לשד השדים: **על מנת לחברו** · שיתחבר אליו ויסייעו בכשפיו ולא קיטר לו לשם אלוה: **היינו חובר חבר** · ולא בכרת הוא ולא במיתה הוא אלא בלאו: **חובר חבר כגון זה** · שמקטר לשד השדים הוא (ב): **אחד חבר גדול** · שמחבר חיות נחשות ומלמדן יחד: **חבר קטן** · לחוות קסמת טוח ומחבר בכשפים יחד: **אפילו זיבורא ועקרבא** · דלא מזיקי, אסור ללוחשן: *)**ישנו בלב** · עיקר איסורו תלוי ברוש לבו ידע למי גידף הלכך לא חשיב מעשה אבל השתחואה אנו רואין שמשתחוה לעבודת כוכבים לח]: **גליון** · הואיל וישנו בלב עיקר איסורו במחשבת הלב ואין כאן מעשה ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו אבל כפיפת קומתו הוא עיקר איסורו דאינו הוה מדבר במקבל עבודת כוכבים בלא השתחואה לא מחייב דאין עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב · נראה לי:

*) עיין לקמן שלאחריו

ילאו

תוספות דילמא שתי מיתות וכו' · יומתו וגו' דמיתה בה אבל מדכתיב יומתו לשון רבים לא משמע חילוק דכפריות נמי כתיב וכרתו לשון רבים ואפילו הכי מיפליך קרא לחלק: **הואיל ואין בה מעשה** · תימה דלעיל אמר דתנא ג' כריתות לסימנינהו לכריתות אלמא אע"ג דלית בהו חיוב חטאת הו"ל למיתני ידעוני דכרת מיהא אית ביה: **ואי אתו בתריה שרי** · תימה כ"ד אי דאיכא סכנה פשיטא דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ואי ליכא סכנה אמאי שריא:

עיי' בכ"מ דמוחק מן דידע עד דאסירן ופי' בנכה"ש שמקיים גי' בספרים

[שבת עב וש"נ]

רבינו גרשום

בתו הרבה לאוין וכרת אחת' אלא כרת באחותו אמאי איצטריך וקסבר ר' יצחק אחותו דרישיה דקרא לאו לדרשא אתי אלא אורחיה דקרא הוא ולגופיה איצטריך איש אשר יקח את אחותו ואחותו דסיפיה מיבעי ליה לחלק' ואי קשיא אמאי קאמר ר' יצחק אחותו דרישא אורחיה דקרא הוא הא ספיק ליה לדונו בכרת ולא במלקות · התוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו · ואמרי לן ר' דהס' מכות קא מהדר האי אי בעית תימא יליף עונש מאזהרה עלה דר' יצחק דאמר עונשין מן הדין וקאמר אי בעית תימא אחותו בת אביו ובת אמו יליף עונש מאזהרה ולא מן הדין שהרי כתיב אזהרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ויליף עונש מאזהרה · והבא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי שנשין מאזהרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין עונשין מן הדין: אף אנן נמי תניא · כר' אלעזר אמר ר' אושעיא דלאוין מחלקין: דהא קרחה לאו בפ"ע דכתיב והקרחת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו וחייב עליה בפ"ע כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: וכי תימא מיהא לא איריא המשום הכי תנא מפטם את הקטורת במיעטי משום דקא בעי למיתנייא פיטומין גבי הדדי א"כ נתנהו איפוך: אי בגברי · קא חשיב דתני ל"ו כריתות אי עבדי להו ל"ו גברי מיחייבי כל חד כרת א"כ דל אשה הנרבעת לבהמה מבינייהו: אי בנשי קא חשיב · דאי עבדי להו ל"ו נשי גבי הדדי מיחייבא כל חדא כרת: דל מינייהו הבא על הזכור ועל הבהמה · דהני לא מיתוקמי אלא בגברי *ובצר להו תרתי אי אמרת מילה נמי הא ליתא בנשי: הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוין · א)ותני הכי דל אשה הנרבעת ותני הכי במקומה והביא זכור עליו דהוא נשכב לזכר: ור' ישמעאל הוא דאמר חייב שתים דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן · והא מדקתני מגדף בהדי הנוקמי' לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אלא רישא נמי ר' עקיבא הוא ור' עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והביא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א"כ בצרא להו חדא: וכי תימא כולה מתניתין ר' עקיבא וברישא בהבא על הזכור סבר לה ר' עקיבא כר' ישמעאל דחייב שתים היינו שלא יהא נשכב כאתה: ולר' עקיבא דמספק ליה מתר[קרא] אינו חייב אלא אחת: אלמא לא סבר לה כר' ישמעאל אלא רישא וסיפא ר' ישמעאל ובמגדף סבר לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אע"ג דכתיב בעשותה ועשה אחת: אי הכי · לר' ישמעאל דמחייב ב' ליתני נמי הביא בהמה עליו וספיה הוא: האמר אביי כו' היינו תירוצתא · וכי כתיב לא יהיה קדש בבני ישראל · דלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה · והאי דקא בעי הבא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר עריות היינו טעמא דבשאר עריות סגיא לתרוייהו בחדא אזהרה שהרי תשכב נתנה כשכב הבא על הזכור הנשכב אינו נהנה: ר' אלעזר משמיה דרבא אמר · לשלם בגברי קא חשיב ולא צריך לאפוקי אשה הנרבעת דהתנא תנא ל"ג חטאות ותנא ג' כריתות דלית בהו חטאת וכדלית בהו חטאת מיתות כריתות בלא חטאות מדקתני פסח ומילה דלית בהו חטאת דהוי מצות קום עשה ניתנה: הוקשה כל התורה לע"ז · משום דכי דבר ה' בזה היינו שבזה על דבור ראשון לא יהיה · ותנא נמי כרת באשה הנרבעת לסומכא דכיון דליתה בגברי לית בה חטאת: התנך אורחיה דהוי לא תעשה ואתנהו בגברי אית בהו כרת וחטאת: המחלל את השבת · קא חשיב ליה בכרת אחת · אמרי · והא שבת יש בו ל"ט כריתות לאבות מלאכות שלו: אמר ר' יוחנן תנא דירן קא חשיב לחלל שבת בחד כרת קא מיירי בשגגת שבת וזדון מלאכה כדתניא תנה שהיא אחת בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת היינו שגגת שבת וזדון מלאכה שאינו יודע שהוא שבת אבל יודע שמלאכה אלו אסורי' בשבת וכיון דעשאן בזדון בידיעה אין בהן קרבן אלא על שגגת שבת בלבד · ואמאי מוקים המחלל את השבת דבשגגת שבת וזדון מלאכה מיירי · דאינו חייב אלא אחת · וניתני בזדון שבת ושגגת מלאכה דליחייבה ל"ט כו': תנא · דמתניתא שגגת שבת וזדון מלאכה עדיפא ליה למיתני לאשמועינן רבותא דאף על גב דהזיד במלאכות מן חד חטאת מיחייב לא מיפטר פ"א משום הכי עדיפא ליה ב)דבין שגג בשבת מיפטר לאפוקי זדון שבת ושגגת מלאכה דאם הזיד במלאכה נמי במלאכה פטור לגמרי מחטאות: וכן אתה מוצא גבי · השבר עבודת כוכבים דקתני במתני' דלא מיחייבי אלא חדא משום דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות מיירי: והרי לבו לשמים · דהא סבור בית הכנסת הוא ולא מחייב מידי: ואלא דהווא אנדרטא צלם שאינו עשוי לשם עבודת כוכבים ומגיד ליה מאי שוגג איכא הבא כיון שאינו עבודת כוכבים בהכי תליא מילתא אי דקבליה באלוה הוא ואי לא קבליה לאו מידי עביד ולא מיחייב: אלא כגון דשגג בעבודת כוכבים דסבר

א) נראה דצ"ל לעולם בגברי קחשיב והא דשקלה דל אשה הנרבעת מפני הכי משמשה וכו' · ב) נראה דצ"ל דכי נמי שגג גם במלאכות מ"מ מחלה מיהא לא מיפטר לגמרי (לאפוקי וכו').

שיטה מקובצת

א] כ] עי' בהרושין : ג] עבודת כוכבים ס"א דלא ידע דאסירא עבודת כוכבים ה)ועבודות הני דאסירן לא ידע : ד] תיבות וזדון עבודות בקצת ספרים ליתא · גליון : ה] ביבי בר אביי אמר: ו] שבת קתני ושם : ז] עי' בהרושין : ח] והאיכא בת בתו תיבות בת אשתו ואות ו' נמחק גליון ומתיבת והאיכא עד תיבת רב ארא בקצת ספרים ליתא ע"כ : ט] רב ס"א ארא מתני לה לרב ארא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי בר אביי ורמי דיליה אדיליה מי כו' : י] יא] עי' בהרושין : יב] בבנכיהון אות א' ו' נמחק : יג] בבנכיהון דשני הכין אות ה' נמחק : יד] הזהיר אי למאן : טו] קאמרת ומה היא כו' א"ל אין א"ל הא אות ד' נמחק : טז] ור"ל דתנן גבי אות ו' נמחק : יז] לן מ"ש גבי סקילות דתני ידעוני אות ו' נמחק : יח] מעשה והא דתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה לאפוקי הדדי דלא תוס' : יט] מאי מעשה ס"א זוטא : כ] מאי מעשה · ס"א זוטא : כא] קס"ד הקשת זרועותיו לריש לקיש הוי מעשה אפי' לרבנן מיתיבי בע"ז לעולם [illegible]

[illegible] הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן לעיל מיניה [illegible] : לח] כוכבים · הר"י פי' דאי אפשר לאבן בעלמא וצידם פטור דלא ביודע לשם הבא ואילו אפשר לאבן בעלמא שם ע"ז השתחוה לה חייב: תוס':

א) נראה דצ"ל וסבי עבודת כוכבים ידע דאסירן.

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה הא פלוגתא וכו' בד' מיתות הס"ד ואח"כ מ"ש הואיל דמכניס בלאו א' דמשמיע דתרוייהו . (ב) ד"ה חובר וכו' הוא בסקילה הס"ד :

מבנה ◇ תינוק/גדול

נושא
לפי תשובה השניה
בגונן שבת דקתני
במגן המש' ושבת
למיתות דאומיד בגבר
אחד הכי באמות
הוא בולן גם
יצדן שבת ושגגת
[illegible]

נושא/מבנה
ר' ב' כריתות ולאו א'
ג' ב' מיתות ולאו א'
האם יש בהם חילוק
חטאות

נושא
למה ידעוני שהוא
בסקילה אינו מוזכר
במשנתנו ברשימת
הכריתות

מבנה ◇ ר' יוחנן/ר"ל

נושא
איזה מעשה יש ב:
א) מגדף (נפי' ר"ל)
ב) מגדף (נפי' ג')
ג) השתחואה (נפי' ר' יוחנן)

נושא
דעות שונות על
מהו בעל אוב

*ואין חוכה דעת קתני